

Proeftuin *Vastgoed* voor Vrouwenopvang

Op initiatief van woningcorporatie Mitros en de Kopgroep Maatschappelijke Voorzieningen en Vastgoed is op 23 mei een oriënterende bijeenkomst geweest over het vraagstuk van ‘accommodatie vrouwenopvang’ en een mogelijke aanpak daarvan in concrete bouwpraktijken.

Tijdens deze bijeenkomst is de meerwaarde van een proeftuin ‘*Vastgoed* voor Vrouwenopvang’ verkend. Hieronder wordt dit idee voor een proeftuin verder uitgewerkt. Een proeftuin is een lerend verband van partijen dat door middel van concrete praktijkprojecten de gewenste doorbraak probeert te realiseren. Aanleiding voor de peiling over een proeftuin is de hoofdconclusie uit het onderzoeksproject ‘Huisvesting voor de Vrouwenopvang’ van Minke Wagenaar. Zij stelt dat de kwaliteit van de huisvesting van de instellingen voor vrouwenopvang tot het primaire hulpverleningsproces behoort. Dat vraagt om een enorme kwaliteitsverhoging in de huisvestingssituatie van de betrokken vrouwen en kinderen: van ‘overleven’ naar ‘opleven’.

Doelen en inhoud proeftuin

Doelstellingen van de proeftuin zijn:

- Naar binnen: samen onderzoeken, leren van elkaar en elkaar (mentaal) ondersteunen.
- Naar buiten: samen partijen overtuigen en barrières wegnemen (denk aan regels, maar ook aan mentale barrières).
- Per saldo: samen doorbraak realiseren; huisvesting wordt succesfactor van vrouwenopvang in plaats van stress factor.

Kern van de proeftuin bestaat uit pilotprojecten waar de beoogde kwaliteitsslag daadwerkelijk wordt uitgetest. Aan elke pilot doen tenminste de volgende partijen mee

- Vrouwenopvang resp. opvangorganisatie.
- Woningcorporatie als beoogd eigenaar van vastgoed.
- Gemeente als (mede)financier van de opvang.

Bij de samenstelling van de pilots wordt gestreefd naar mix van

- Type gebieden: stedelijk – landelijk
- Type locaties: bestaande wijk – uitbreidingswijk
- Type gebouwen: bestaand gebouw – nieuwbouw

Voorwaarden voor deelname aan proeftuin zijn:

- Commitment; meedoen aan de centrale bijeenkomsten met tenminste één vertegenwoordiger per pilot; bij voorkeur met vertegenwoordigers van elk van de betrokken partijen.
- Brengen en halen; actief delen van verworven kennis en inzichten.
- Delen in gemeenschappelijke kosten (zie betreffende paragraaf).

De proeftuin is gericht op de huisvesting van vrouwenopvang (met kinderen); andere vormen van bescherming tegen huiselijk geweld blijven buiten beschouwing. Centrale thema's zijn:

- Gebouwconcepten
- Financiering
- Doorstroming

Specifiek geformuleerde leerpunten zijn:

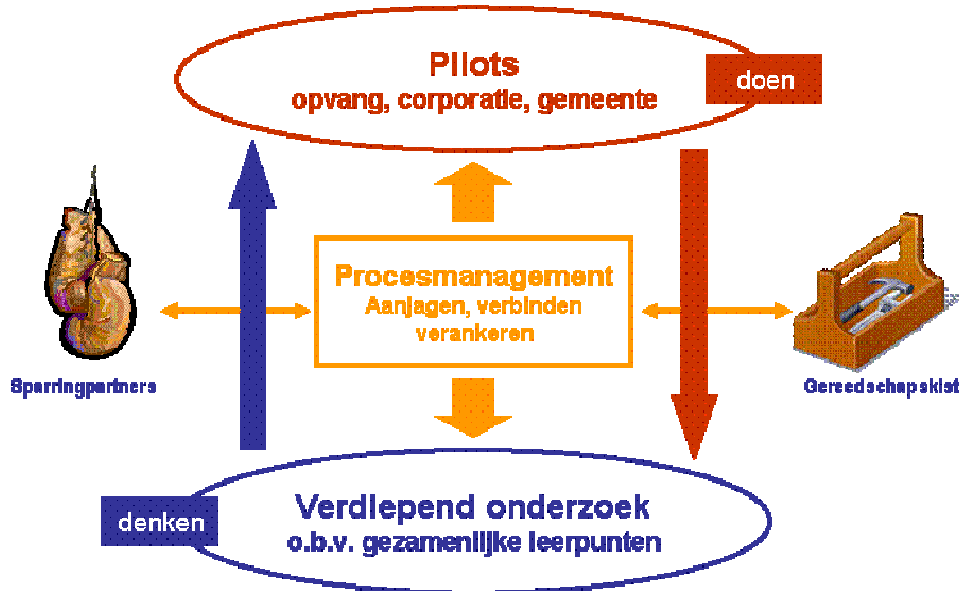
- **Gebouwconcepten**
 - Hoeveel wooneenheden zijn (idealiter) per voorziening nodig en hoe groot moeten de wooneenheden zijn?
 - Op welke manier kan de gemeenschappelijke zorgvoorziening gedeeld worden met andere doelgroepen en de wijk (denk ook aan 24-uurs bemensing)?
 - Welke vorm en afmetingen zijn er nodig voor voldoende onbenoemde ruimte (de z.g. 'interne publieke ruimte'), om de relatie tussen wonen en zorg goed te kunnen bemiddelen?
 - Welke bouwkundige flexibiliteit is nodig om in te spelen op diversiteit van cliënten / huishoudens? Wat is de bandbreedte hierin voor lokale toepassingen, gelet op de behoefte aan overmaat?
 - Welke typologieën kunnen per type wijk/omgeving worden onderscheiden (atrium, hofje, enz.)?
 - Hoe ziet een sociaal en feitelijk veilige voorziening er uit; wat betekent dat voor situering, faciliteiten, enzovoort?

- **Financiering**
 - Hoe kan er een helder financieringsstelsel in de vrouwenopvang opgezet worden, waardoor de stichting en exploitatie van de nieuwe accommodaties ook voor alle betrokken partijen inzichtelijk is en blijft?
 - Hoe kan huurtoeslag geregeld i.c. veiliggesteld worden voor cliënten?
 - Hoe zit het met de financiering van het 'wonen'; hoe kan 'onrendabele top' slim beperkt worden?
 - Hoe zit financiering van de 'zorg' in elkaar; wie spelen er een rol?
 - Welke maatschappelijke baten levert goede vrouwenopvang op; kunnen deze baten gemonetariseerd worden?

- **Doorstroming**
 - Is het gewenst om crisisopvang te onderscheiden van vervolgoopvang, of juist niet? Of is dit afhankelijk van een locale, regionale danwel landelijke taakverdeling i.c. van locale factoren?
 - En hoe kun en wil je met uiteindelijke doorstroming naar een normale woning resp. begeleid wonen omgaan? Is hierin een speciale rol weggelegd voor de corporatie die de nieuwe accommodatie beheert?

Opzet proeftuin

De proeftuin kent een aantal 'onderdelen' die in bijgaand schema zijn weergegeven. Kern van de opzet is dat de pilots direct voeding geven aan het (verdiepend) onderzoek en dat de uitkomsten van dit onderzoek weer van invloed zijn op de koers van de pilotprojecten. Een vorm van procesmanagement zorgt voor continue wisselwerking.

Pilots

- Voor de proeftuin zijn de volgende pilots aangemeld.

Plaats	Opvanginstelling	Corporatie	Gemeente
Alkmaar	Blijf Groep	Woonwaard	Alkmaar
Goirle	De Bocht	Wonen Breburg	Tilburg
Nijmegen	Hera Apeldoorn	Talis	Nijmegen
Utrecht	Vieja	Mitros	Utrecht
Venlo/Blerick	Mutsaertsstichting	Venlo/Blerick	Venlo
Emmen	Leveste crisis en vrouwenopvang	Domesta	Emmen
Den Haag	Stichting Wende	De Goede Woning	Den Haag
Maastricht*	Xonar	Nog in overleg	
Heerlen*	Blijf van mijn Lijf	Nog in overleg	
Sponsors**			
Amersfoort	Federatie Opvang		
Hilversum	Aedes		
Arnhem	De Kopgroep		

* Eind oktober hebben partijen uit Maastricht, Heerlen en Den Haag zich als belangstellende aangemeld.

** De drie laatst genoemde partijen ondersteunen de Proeftuin.

Verdiepend onderzoek

Onderzoek richt zich op thema's

- Gebouwconcepten; ontwerpend onderzoek gericht op eerdergenoemde leerpunten, met name de concrete vormgeving van de 'interne publieke ruimte' van de instelling. Onderzoek naar het 'accommoderen' van de veranderbaarheid van hulpverleningsconcepten, waar de relatie tussen zorg en wonen onderdeel van is, en de flexibiliteit van het gebouw om deze verandering te bewerkstelligen, zonder al te grote verbouwingen.
- Financiering; integraal onderzoek naar aard financiering van wonen en zorg binnen de vrouwenopvang.
- Maatschappelijk rendement; onderzoek naar maatschappelijke effecten van volwaardige huisvesting en mogelijke monetarisering daarvan.

Procesmanagement

Procesmanagement zorgt voor aanjagen van proces, verbinden van mensen en verankeren van resultaten (onder andere in de gereedschapskist). Procesmanagement is flexibel en speelt voortdurend in op de wijzigende situatie; houdt partijen enthousiast en betrokken. Tweehoofdige bezetting:

- Coördinator met primaire focus op proces, onderhoudt ook relatie met netwerk van de Kopgroep, Ingrid Rebel
- Coördinator met primaire focus op inhoud, Minke Wagenaar

Gereedschapskist

Om resultaten van pilots en onderzoek beschikbaar te maken en houden voor zowel de proeftuinpartners als andere partijen in het veld wordt een (eenvoudige) gereedschapskist aangelegd. Het procesmanagement zorgt dat deze periodiek geactualiseerd en geëvalueerd wordt.

Ambassadeurs

Tenminste twee maal, halverwege en aan het eind, vindt een 'confrontatie' plaats met zogenaamde ambassadeurs of ondersteunende partners over gesignaleerde knelpunten en kansen. Deze ambassadeurs zijn belangrijke opinieleiders en beslissers die in staat zijn om barrières weg te (laten) nemen. Ze worden periodiek geïnformeerd (zodanig bestookt) over de voortgang van de proeftuin. De volgende ambassadeurs worden/zijn benaderd:

- Hedy d'Ancona, politica en v.m. minister van WVC, is in principe akkoord
- Willem van Leeuwen, voorzitter Aedes
- Aleid Wolfs, burgemeester Utrecht
- Judith Wolf, Hoogleraar Maatschappelijke Zorg, is in principe akkoord
- Gerard van Miltenburg, coördinator De Kopgroep, is in principe akkoord

Planning is de 'ambassadeursclub' in maart 2009 definitief geformeerd te hebben.